

Krajská soutěžní přehlídka vyspělých amatérských divadelních souborů Středočeského kraje 1984

Wintrův Rakovník a Středočeské divadelní hry v Nymburce to jsou již zažitá označení dvou částí jedné přehlídky. VIII. ročník krajské soutěžní přehlídky vyspělých amatérských divadelních souborů Středočeského kraje se uskutečnil již počtvrté v obou uvedených místech. Wintrův Rakovník od 8. do 10. a od 15. do 17. března, SDH od 5. do 8. a od 12. do 14. dubna 1984. Přehlídce se zúčastnilo celkem 15 divadelních souborů. Vedle 11 soutěžních představení byla sehraána 3 večerní představení hostujících souborů. Malé divadlo ZK ROH STZ k.p. Ústí n.L. vystoupilo v závěru Wintrova Rakovníka se Shakespearovým Macbethem, SDH v Nymburce zahájil domácí soubor Hálek KDŽ Zeyerovou Starou historií a závěrečným představením celé přehlídky byla Kvadratura kruhu V. Katajeva uvedená DS Lucerna KDP hl. města Prahy. Pro dětské publikum sehraalo v nymburské části přehlídky pohostinsky Malé divadlo MĚKS Kolín Sypalovu pohádku o Vendulce a Vitouškovi.

V soutěžní části přehlídky vystoupily jednak soubory, se kterými jsme se na krajské přehlídce nesetkali poprvé, jednak i nováčci - DS Paleta z Hořovic, DS Havlíček z Neratovic, Studio mladých z Rakovníka a DS Tyl z Českého Brodu - bylo jich letos víc než je obvyklé.

Dramaturgie přehlídky se orientovala především na český repertoár - z 11 titulů bylo 8 české provenience. Převažovali současní autoři nad autory klasickými - z jedenácti osm. Ve třech případech se jednalo o práce autorů, které se váží přímo k žánrovému a stylovému zaměření souborů, jichž jsou tito autoři členy (Richard Kraus - Slunečnice proti slunci, manželé Zajícovi a Eva Krejčoková - Jak přeplavat ulici, Miroslav Pokorný a Bohumil Kolací - Člověk Jan doktor Faust). U většiny souborů, které se zúčastnily VIII. ročníku přehlídky, byl zřejmý příklon k převážně komediálnímu repertoáru, který dílem zprostředkuje divákovi závažné společenské myšlenky zábavnou formou, dílem si klade za cíl poskytnout divákovi dobrou zábavu, která by nebyla prostě myšlenky. Tato žánrová volba většiny souborů do jisté míry souvisí se snahou divadelních souborů podílet se svým

konkrétním příspěvkem na oslavách Roku české hudby v r.1984. Souzní s tím i skutečnost, že v daleko větší míře než tomu bylo v minulosti, se uplatnily inscenace hudebně dramatických žánrů - Člověk Jan doktor Faust, Svatba pod dešníky, Sluha dvou pánů, Zlý duch Lumpacivagabundus. Bylo potěšitelné, že hudební i pěvecká stránka těchto inscenací byla vesměs na velmi dobré úrovni.

Wintrův Rakovník zahájil domácí soubor Tyl MĚKS Rakovník inscenací hry A.Vampilova Červnové loučení. Soubor bude vlivem vnějších okolností nucen na čas opustit kukátkové jeviště. Nastudování Vampilovy hry v malé aréně bylo tedy pro soubor prvním vykročením za hledáním nových cest. Hru tedy bylo nutno upravit tak, aby se mohla realizovat v aréně. Úprava Zdeňka Pošívala, který spolu s domácím Zdeňkem Urbanem hru také režíroval, toho dosáhla za cenu razantních škrtů. Ty zasáhly nejen "technické" vnější okolnosti, ale také, a to citelně, celou strukturu, styl, autorský rukopis. Z toho, co bývá v této realisticko-psychologické hře na scéně autenticky ztvárněno v mnoha vrstvách a v celé své reálné složitosti, se stala jen demonstrace výsledků, popis holých faktů. Zmizel prostor, v němž by postavy mohly zveřejnit motivy svého jednání. Problematickým je pro svou nedůslednost - přenesení hry do českého prostředí. Trhlinu, která takto vznikla v samém základu, nemohla inscenace překonat. Cenu za ženský herecký výkon při ztvárnění role Tani získala Jitka Kovářová.

I druhá inscenace byla provedena v tzv. netradičním prostoru. Scénář, režie i výtvarná stránka inscenace hry R.Krause Slunečnice proti slunci, provedená DS Paleta ZV ROH železniční stanice Hostivice, na rozdíl od rakovnické inscenace, tvoří organickou jednotu. Představení má charakter scénické mozaiky, která je inspirována osudem Van Gogha a skupiny malířů, kteří se ve své době postavili proti tradičnímu pohledu na umění. Nesleduje příběh, také ho nezachycuje v chronologickém sledu, spíše se snaží předvádět řadu situací - jevištních obrazů, které svým citlivým výtvarnými řešeními (nejde jen o výpravu, ale i o výtvarné aranžmá) vyvolávají ve vnímavém divákovi řetěz asociací.

R.Kraus současně jako režisér prokazuje smysl pro jevištní zkratku a metaforu a vedle výtvarného citění (cena za scénografii) má i mimořádný cit pro výběr a práci se scénickou hrou, která je významotvornou součástí představení. Škoda, že se v několika situacích uchyluje k popisu, který v představení tohoto druhu pozbývá smysl. Problémem inscenace je její sdělnost, neboť množství konkrétních informací obsažených v textu odvádí diváka od potřebného zobecnění.

DS Anfas MěKS Černošice vystoupil s vtipnou klauniádou Vladimíra a Evy Zajícových a Evy Krejčkové Jak přeplavat ulici. Jde o řetěz situací, které někde vycházejí jedna z druhé, někde na sebe volně navazují, jsou hravé, vynalézavé a vtipné. Vzhledem k tomu, že jde o první pokus souboru tohoto druhu, je možno konstatovat, že to je pokus tvůrčí a že obě interpretky - E.Zajícová, zvláště však E.Krejčková (cena za ženský herecký výkon) - mají nejlepší předpoklady pro práci v tomto žánru, a že se jeví slibným v této práci pokračovat.

Hudební divadlo Klubu mladých ZO SSM Lysá n.L. se představilo rakovnickému publiku jako "divadlo, které mluví, zpívá a tančí". Uvedlo hudební komedii Miroslava Pokorného a Bohumila Kolařího Člověk Jan doktor Faust. Textová předloha inscenace čerpá z motivů české lidové hry, je volně zpracována a autorsky obohacena o nové motivy. Výběrem a zpracováním látky učinil mladý ambiciózní soubor opět další výrazný krok kupředu. M.Pokorný získal cenu za dramaturgickou iniciativu a autorský podíl na textu hry. Režie zpracovává předlohu v několika samostatných rovinách, které se vzájemně prolínají, ale směřují k jednomu přesně vytčenému cíli. Ve volbě prostředků se, bohužel, režisérovi (M.Pokorný) nepodařilo zachovat jejich jednotu, nevyvaroval se stylové nečistoty, zvláště v míře nadsázky. Pozitivním krokem vpřed je i způsob jakým bylo přistoupeno k tvorbě hudební složky inscenace. Oproti minulým inscenacím zde hudební složka daleko větší měrou působí funkčně a dramaticky. Soubor znovu mj. potvrdil i své pěvecké kvality. Poměrně značné problémy se naopak objevují ve scénografii a zejména v choreografii.

DS K.J.Erben SKP ze Žebráku vycházel při své dramaturgické volbě z úmyslu nastudovat hru, která skýtá příležitost k uplatnění komediálních a pěveckých schopností členů souboru a která není prosta společensky potřebné myšlenky. Zvolil komedii V.Štecha v úpravě M.Horníčka Svatba pod dešnicí. Režisér inscenace František Lorenc se soustředil výhradně na sdělení základního příběhu hry. Tím do dal inscenaci rychlý spád, ale na druhé straně značně zjednodušil a zpochybněl motivaci jednání dramatických postav. Absence výraznější režijní koncepce pak způsobila, že hra byla interpretována pouze v prvním plánu. S tím souvisí i některé nedostatky v aranžmá, v pointování jednotlivých scén a odtud i výrazné narušení temporytmu v druhé části představení. Velmi sympaticky působila pěvecká a hudební složka inscenace, jakož i spontánní herectví, které se vyvarovalo předvářky a falše. Ne ve všech případech se však herci vyrovnali se svými úkoly bezezbytku. U části souboru se v herecké práci projevily nedotaženosti v míře nadsázky, temperamentu, ve vedení dialogu a jevištní řeči.

Posledním soutěžním představením v rakovnické části přehlídky byla inscenace hry M.Horníčka Dva muži v šachu uvedená DS Havlíček DK ROH Spolana Neratovice. Volba hry umožnila souboru, který se po 15 letech inscenování her pro děti opět vrátil i k práci určené dospělému publiku, představit se divákům jako herecký soubor s velmi dobrou technickou vybaveností. Režijní pojetí inscenace charakterizovala příkladná svědomitost ve vedení herců a snaha čitelně sdělit příběh (rež.M.Šára). Svědomitost a pečlivost byly rovněž charakteristickými rysy jednoduché a výtvarně čisté scénografické složky inscenace. V představení se ukázaly i některé problémy, projevující se zvláště v temporytmu - některé scény byly zatěžkány zbytečnou popisností, problematickou se pak namnoze jeví práce s rekvizitou, neméně i udržení potřebné míry nadsázky v hereckém projevu. V herecké práci je třeba vyzdvihnout Marii Živnou v roli Bianci (cena za ženský herecký výkon) a Ladislava Kýhose v roli Marcelle (cena za mužský herecký výkon). Neratovický soubor si z Rakovníka odvezl cenu za nejlepší inscenaci a s ní spojený putovní pohár

Wintrova Rokovníka.

Druhou část soutěže - Středočeské divadelní hry v Nymburce-
zahájilo Studio mladých DS Tyl MěKS Rakovník Goldoniho komedií
Sluha dvou pánů. Začínající soubor složený ze studentů rakovnic-
kého gymnázia volil Goldoniho komedii velice uvážlivě vzhledem
k zaměření i individualitě souboru. Největším kladem inscenace
je základní přístup k textu, který tu není jen pasívně reprodu-
kován. Temperamentní, mladé, rozhybané představení ukázalo kva-
lity mladého souboru i jeho režiséra Jaroslava Kodeše, kterému
se podařilo vybudovat spojnici^{mezi} problematikou klasického textu a
naší současností, ale zároveň přineslo i problém samoučelnosti
ve zpracování jevištního gagu. Tam, kde herecký gag vychází z
věcného základu dané situace a dotahuje ho navenek "ad absurdum",
objevuje se invence, švih a vtip. Ale režisér ani herci nevyčer-
pávají takto možnosti všech situací, namnoze vymýšlejí šprýmy
jaksi mimo ně. Vzniká tak samoučelný nudný ornament, který divák
okamžitě pocítí jako zbytečný. Kladem práce souboru je zřetelná
a vědomá snaha režiséra nespoléhat jen na půvab mladistvého elá-
nu, ale dát představení pevný řád a styl.

Soubor Tyl MěKS z Říčan uvedl novinku Zdenka Hovorky Pamfilo
a spol. . . Dramaturgická volba říčanského souboru nebyla tento-
krát nejšťastnější. Soubor neodhadl dobře uměleckou kvalitu tex-
tové předlohy a musel pak v režijní i herecké práci dopracovávat
autorův chatrný text. Kdyby svou uměleckou potenci věnoval textu
kvalitnímu, byl by patrně dosáhl daleko průkaznějšího uměleckého
výsledku. Režie (Karel Purkar) si při takto ztíženém úkolu nepo-
radila nejlépe ani s půdorysným řešením inscenace a s aranžová-
ním jednotlivých situací. Inscenaci se nepodařilo vtisknout jednot-
ný styl. Největší kvalitou představení je herecká práce celého
souboru. Herci jsou dobře technicky vybavení, dokáží uchopit ro-
li a vtisknout ji vlastní tvář. Je jen škoda, že obsah jejich
sdělení není jejich umění adekvátní. Některé problémy se objevu-
jí i v oblasti scénografie. Scéna působí jakoby pouze sloužila
textu, netvaruje prostor, neumožňuje v plné míře jevištní akci

a v několika momentech působí samoučelně. Dochází i k disporci mezi kostýmy panské a dámské části - dámské splňují více méně dekorativní funkci.

Nováček přehlídky DS Tyl MěKS z Českého Brodu se představil inscenací hry J.N.Nestroye Zlý duch Lumpacivagabundus. Soubor zvolil úpravu K.Pokorného. Jeho představení tvoří po všech stránkách stylově jednotlý celek. Režijní koncepce nezastírá, že jde o divadlo a ne o iluzi skutečnosti. Hlásá to výtvarná stránka představení a i skutečnost, že každý z herců - kromě představitelů tří řemeslníků - hraje více rolí, Jiří Mantoan (cena za mužský herecký výkon) nejvíce a nejlépe. Zcela organicky je do představení zapojena hudební skupina (cena za hudební složku inscenace s přihlédnutím k jejímu scénickému využití), která nejen velmi dobře hraje a zpívá dobře zvolené písně, ale je i součástí výtvarné stránky scény a dobře plní i hereckou funkci. Příběh je zpracován přehledně, jen na několika místech dochází k retardaci v temporytmu představení. U herců se projevuje různá herecká zkušenost a technická vybavenost. Nesnaží se předstírat složité charaktery, ale jdou za sebe a hrají-li více dramatických postav, rozlišují je úspěšně jednak kostýmem, jednak velmi jednoduchou stylizací, která je vkusná a komediální. Na velmi dobré úrovni je i scénografická stránka inscenace. Představení má delikátní humor a nikde nepřekračuje míru vkusu. Jiří Mantoan a Václav Pačevět - režiséři inscenace - získali ceny za režii. Inscenace souboru z Českého Brodu byla pro své kvality doporučena jako druhá-náhradní inscenace k účasti na Jiráskově Hronově.

Jednu z nejobtížnějších předloh, která klade před inscenátory nemalý úkol, si vybral DS Scéna KaSS Kralupy n.Vlt.Volil Nývltovu dramatizaci próz B.Hrabala pod názvem Něžný barbar. Vladimír Nývlt se v ní snaží vystihnout atmosféru i poetiku hrabalovského světa, ale rozdrobená struktura textu velice ztěžuje jevištní realizaci. Sympatická snaha souboru z Kralup vyrovnat se s nesnadnou interpretací tohoto složitého textu nebyla završena úměrným výsledkem. Největším problémem inscenace se projevil v přístupu k textu a jeho interpretaci. Jako určující byl

režisérem Rudolfem Brázdilem zvolen přístup, který vychází z realistického základu, v herecké práci pak z postupů psychologického realismu. Režie se ve výkladu omezila namnoze na ilustraci textu. Došlo tak zákonitě k disproporci ve stylové rovině inscenace, neboť text počítá s použitím stylizace a nadsázky. Problematickým se v inscenaci jeví půdorysné řešení některých scén. Ne nejšťatnějším řešením přechodů triologů hlavních protagonistů do vlastního děje, značně utrpěl tempo-rytmus inscenace. Otázkou zůstává i disproporční ztvárnění scénografické složky - na jedné straně realisticky pojednaný "automat Svět", na druhé straně jevišťačko řešené divadelními znaky.

Posledním soutěžním představením byla inscenace Drdovy hry Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert uvedená DS Tyl KP z Mnichova Hradiště. Soubor zvolil obecně známý a divácky oblíbený titul. V režijní koncepci se ale neubíral konvenční cestou, pokusil se na předlohu podívat vlastníma očima. V pekle se neobjevují pekelné zrůdy, ale elegantně oblečení byrokraté, jen zapomenutý Trepifajksl, vypadající jako kozel, je zbytkem toho, jak peklo vypadalo před modernizací. V centru zájmu inscenátorů je vývoj vztahů mezi Plajznerkou a Trepifajkslem, který především působením Plajznerky, dále kováře a vesnického kolektivu způsobí, že zapomenutý čert se změní ze zvířete v člověka. Prodělá přitom všechna vývojová období počínaje zvládnutím chůze po dvou až po uvědomělé rozlišení hodnot a snahu být užitečný druhým, ochranu toho, co má rád - lidí. Proces přeměny komplikovaný kariéristickou snahou dr. Ichturiela - faráře Louly se stává zápasem o uhájení základních lidských etických hodnot. Toto hlavní poselství je inscenací řečeno jasně a čitelně, scénické řešení umožňuje rychlé přestavby. Vyjma jedné scény je inscenace stylově jednotná. Úroveň herecké práce je vesměs naprůměrná a vyrovnaná. Dílčím problémem inscenace je půdorysné řešení scény v posledním obraze. I přes tento nedostatek působí inscenace jako celek se silným myšlenkovým i emocionálním dopadem na diváka. Po právu byla práce souboru oceněna cenou za nejlepší inscenaci nymburské části přehlídky a zároveň i doporučením k účasti na Jiráskově Hronově jako první

ze dvou navržených inscenací. Režisér Pavel Štěpán získal cenu za režii. Cenou za mužský herecký výkon (Trepifajksl) byl oceněn Josef Flanderka.

Po stránce interpretační přinesla VIII. krajská přehlídka řadu úspěchů i tvůrčích problémů. Mezi úspěchy patří nesporně skutečnost, že v režijní práci se v inscenacích jen s jednou výjimkou uplatnili amatérští režiséři a i když jejich práce nebyla prostá nedostatků, šlo vždy o práci seriózní a cílevědomou. Mezi úspěchy patří i krůček vpřed ve scénografii, zvláště pak v oblasti jevištního kostýmu. K úspěchům patří i dobrá úroveň hudební složky řady inscenací a v neposlední řadě i nemálo dobrých hereckých výkonů.

Objevily se i tvůrčí problémy. Množící se představení realizovaná v netradičním divadelním prostoru přinesla problém jak v tomto prostoru hrát, jaké jsou jeho dramaturgické i interpretační zákonitosti. V případě rakovnické inscenace Červnového loučení byl např. autor přizpůsoben prostoru a trochu na to doplnil. V případě Slunečnice proti slunci tvořila autorská práce i práce s prostorem organickou jednotu. Tato zkušenost může být poučením pro všechny, kteří chtějí v budoucnu změřit své síly s netradičním prostorem. Přehlídka poukázala na některé další problémy v práci souborů. Ty nejdůležitější obsahují stručné reference o jednotlivých představeních uvedené v tomto článku. Co je však důležité - hovořilo se o nich podrobně po každém soutěžním představení při rozborech inscenací.

Jedním z pozitivních momentů letošní krajské přehlídky byla skutečnost, že přehlídka byla rámcem a příležitostí k zahájení dvouletého kursu divadelní režie organizovaného Středočeským KKS a KV 1. SČDO ve spolupráci s organizátory přehlídek v jednotlivých místech.

Obě části přehlídky rakovnická i nymburská - svými specifickými prostředky bezesporu přispěly k slavnostnímu kulturnímu obsahu 40. výročí SNP a Roku české hudby. Daly podněty a podpořily další rozvoj činnosti amatérských divadelních souborů, byly platformou pro pomoc divadelním souborům při zvyšování úrovně jejich práce.